Anul al 55-lea 16 Pagini EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei 16 Pagini Nr. 125 Luni 9 Mai 1938

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120.288/932

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

FONDATOR: LUIGI CAZZAVILLAN

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25

CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

ABONAMENTE LA „VESELIA" „UNIVERSUL COPIILOR" ȘI AL TINERETULUI" ZIARUL CĂLĂTORIILOR Câte 220 Lei pentru 12 luni în țară

DIRECTOR: STELIAN POPESCU

Săptămâna curățeniei

Intre 11 și 19 Mai va fi o săptămână de curățenie în Capitală. Primăriile de sector au început pregătirile

După alte perioade scurte, consacrate laptelui, vinului, etc. se cădea să se acorde aceeași atenție și curățeniei, pentru că ea este cel puțin tot atât de necesară.

De sigur că anunțarea pregătirilor municipale în acest scop nu poate să producă de cât bucurie locuitorilor primului oraș al țării, deși ar fi preferabil să nu fie nevoe de asemenea sforțări pentru asigurarea unei curățenii ce ar trebui să fie permanentă, nu limitată.

Astfel, săptămâna curățeniei ar fi și mai folositoare, dacă s'ar prelungi până la o lună, apoi până la un an și așa mai departe, statornicindu-se în condițiunile vrednice de capitala unei țări mari, de un oraș care, prin așezarea lui, prin tradiția lui, prin monumentele lui, prin imensele bogății reprezentate de construcțiile publice și particulare, ar câștiga mult în prestigiu și atracție dacă ar beneficia de o curățenie mai mare, în înțelesul aspectului public și particular.

Această însușire, atribue localităților ce o posedă în grad înalt un magnetism mai puternic de cât cel exercitat de alte localități prin însușiri mai puțin importante din punct de vedere general.

Rațiunea acestei superiorități consistă în axioma că totul depinde de starea de curățenie, începând cu sănătatea publică.

Este sigur însă că îmbunătățirile indispensabile în această privință nu se pot obține fără o egală hotărâre a autorităților și a populației. Indiferența unuia din acești factori paralizează străduințele celuilalt și vice-versa. Din potrivă, întrecerea în observarea regulelor elementare, stimularea nepăsărilor prin obicinuință, sancționarea rebeliunei față de un progres confundat cu însăși existența socială, ar putea să schimbe radical stări învechite numai din cauza unei subordonări prea îndelungate a chestiunei curățeniei, de ordin absolut, altor chestiuni de o însemnătate obștească relativă.

Iată de ce ideea unei săptămâni consacrate curățeniei este oportună, și ar fi și utilă dacă efectele ei ar fi durabile, determinând un ritm mai viu acestei preocupări atât de strâns legată de starea sănătății publice.

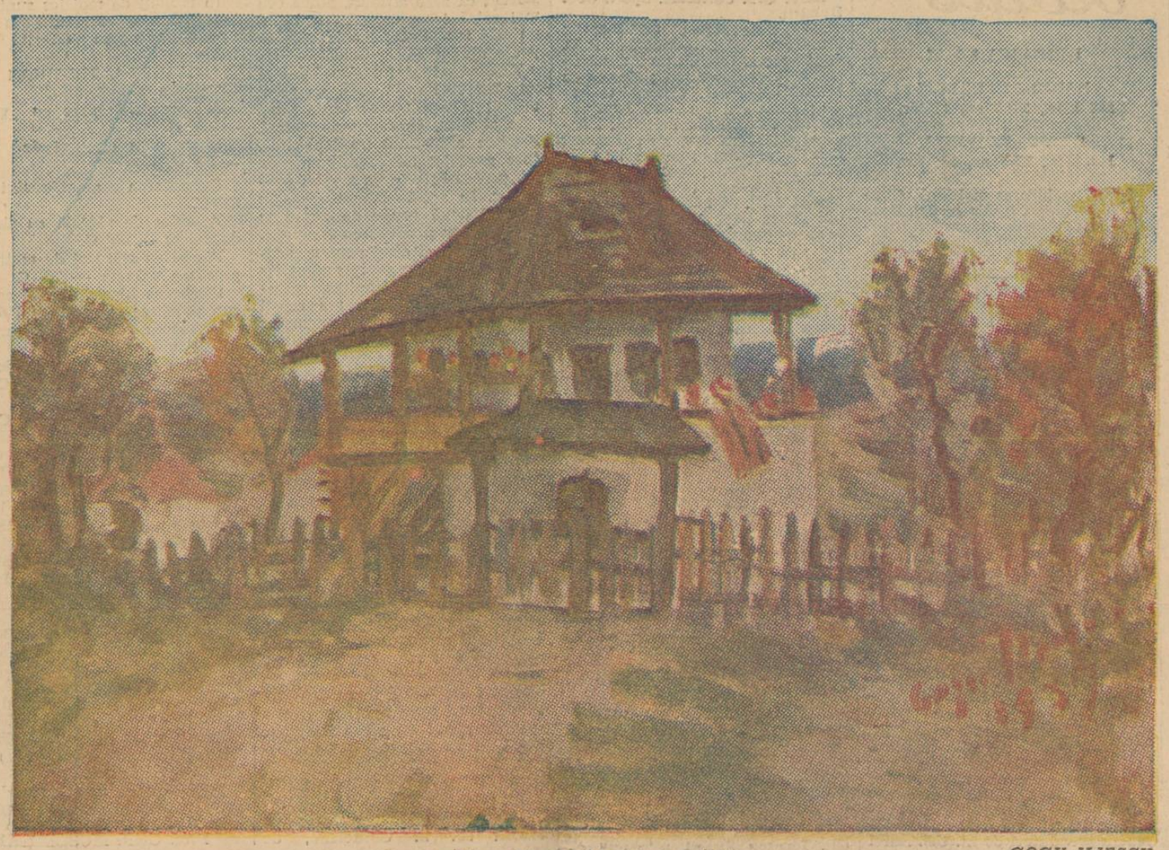

CASĂ ȚĂRĂNEASCĂ — *GOGU ILIESCU*

D. Hitler a cerut Italiei

să-și precizeze atitudinea în chestia Cehoslovaciei

Roma, 6 (Rador). — Corespondentul agenției „Reuter" transmite:

Circulă svonul că d. Hitler a cerut d-lui Mussolini ca Italia să-și definească atitudinea pe care ar adopta-o în eventualitatea unei intervenții a Rusiei Sovietice în favoarea Cehoslovaciei.

Pe de altă parte, se afirmă că printre chestiunile discutate între d-nii Hitler și Mussolini a fost și aceea a portului Triest în legătură cu viitorul său economic.

Italia dorește mult ca situația Triestului dinainte de Anschluss să fie menținută și Triestul să rămână principalul debuseu maritim pentru Austria și pentru Europa Centrală.

Popa Tanda al cooperației din Porcești-Sibiului

de N. REGMAN

Comuna Porcești-Sibiului are o așezare de o rară frumusețe. Adăpostită sub umărul robust al muntelui Suru, se scaldă bucuroasă în lumina fecundă a răsăritului, cățărându-și casele pe plaiul „Grohotișului", ce râvnește culmile munților, ori mai mult înbulzindu-le înspre undele domoale ale Oltului, potolit în regiunea aceasta.

Am trecut de multe ori prin această frumoasă așezare de români harnici și cruțători, fie cu ocazia vreunei cununii, sau vreunui botez, ori chiar cu ocazia vreunei adunări politice, fără ca ochii atențiunei mele să descopere ceva mai de seamă, în afară de îngrijirea străzilor, de haina frumoasă a primăriei, ori mai ales de cucernicia bisericii, clădită de evlaviosul voevod Matei Basarab, purtătorul de grijă a credinței strămoșești, dinăuntrul și dinafara hotarelor țării sale.

Privirile mele alunecau nebănuitoare peste realitățile deapururi roditoare ale satului, ispitite fiind de aspectele neastâmpărate, mincinoase și vesnic schimbătoare ale momentului politic și social.

Abia acum vreo câțiva ani, însoțind până la Porcești pe d. profesor universitar Simionescu, am descoperit adevăratele puteri roditoare și stăpânitoare ale acestei comune.

Coborînd din tren în gara Turnu Roșu, cum se numește gara comunei Porcești, d. profesor îmi porunci cu blândețea vocii sale să mergem la școală, adăpostită într'un frumos local din nemijlocita apropiere a stației. Aici, fiind în orele de după masă, am găsit într'un atelier școlar, în mijlocul elevilor săi de curs supra primar, pe învățătorul licențiat în litere I. N. Ciolan. Lucrau de zor și cu însuflețire la confecționarea de penare, liniare și tampoane școlare.

„Sunt destinate cooperativelor școlare, ne desluși cu modestie învățătorul Ciolan, după ce ne-am dat cuvenitele binețe, și le confecționăm aici în atelierele noastre. Să vedeți ce magazie avem"! Și ne conduse în niște camere, în care găsirăm tot felul de ustensilii școlare.

„De aci se alimentează, continuă dascălul necunoscut din Porcești, toate cooperativele școlare din țară. Să vedeți și uscătoriile noastre de plante medicinale". Și ne conduse în o cameră de mansardă, unde am găsit mari cantități de plante medicinale, așezate să se usuce în vederea valorificării lor.

„Le strângem cu elevii, fiecare plantă la sorocul ei, spre a le valorifica, iar rodnicia aceasta o folosim pentru intensificarea cooperației. Căci eu cred în puterea cooperației precum cred în puterea bisericii și a lui D-zeu".

D. prof. Simionescu i-a strâns mâna cu afectuoasă recunoștință și i-a grăit:

— „Îți mulțumesc cu toată prietenia pentru ocaziunea ce mi-ai îmbiat să mă conving de ce este în stare să facă omul închinat muncii și datoriei. Dar cu am venit să examinez niște roci, înțepenite în genunchiul muntelui Suru. Ai bunătatea să ne conduci?".

— „Da, cu toată recunoștința, pentrucă ați trecut pela mine. În drum să-mi îngăduiți a vă arăta toate realizările cooperației, puterea căreia este atât de cuceritoare".

Și ne conduse în sălile de clasă, grăindu-ne:

— „Când am venit ca tânăr dascăl, pregătit în școala normală la Câmpul Lung-Muscel, am găsit școala aproape fără nici un mobilier și fără nici un tablou mural. Era aproape după terminarea războiului. Am înjghebat o mică cooperativă școlară, am adunat cu elevii, iarna trestie de pe Olteț și scoarță de arin depe

(Continuare in pag. 2-a)

FLORĂRESELE...

Dacă florăresele constituie un spectacol din cele mai frecvente pe străzile Capitalei noastre, mica florăreasă este un spectacol mai rar

Contele Szeczenny

contra revizionismului maghiar

Serviciul special al „Universului"

Budapesta, 6 (Radio Central). — **Contele Szeczenny a condamnat în mod violent, cu ocazia desbaterilor dela Cameră asupra legii evreilor, metodele întrebuințate de revizionismul maghiar.**

El a declarat că manifestația de acum 14 zile a ligii revizioniste a produs într'adevăr un ecou amical în cercurile amice Ungariei, dar a provocat printre maghiarii adevărați o furtună de indignare.

Deputatul Zsilinsky spune în „Magyarszag" că menținerea suveranității Cehoslovaciei este și interesul Ungariei.

Şase lucrători omorâți

de explozia unei locomotive

Varșovia, 6 (Rador).— La Inowroclaw, în uzinele societății Solvay, căldarea unei locomotive a făcut explozie. Șase lucrători au fost omoriți, iar alți câțiva au fost răniți.

Explozia a pricinuit dărâmarea unei părți din clădire.

Pe marginea comunicatului

Micii Înțelegeri

xx

Comunicatele oficiale ale reuniunilor internaționale sunt un sacrificiu adus de oamenii politici și de diplomați indiscreției unei prese din ce în ce mai răspândite și interesului din ce în ce mai mare, pe care publicul îl arată problemelor de politică externă, cu instinctul lui sigur, despre importanța progresivă a acesteia pentru viață națională.

Metodele de lucru ale Ligii au contribuit mult la popularizarea prozei oficiale a comunicatelor. Dar diplomația e ținută de însuși obiectul ei la discreție asupra acțiunilor sale, la măsură în expresie și la rezervă în atitudine. De aceia, comunicatele oficiale merg rareori mai departe decât precizarea unei atitudini sau indicarea unei tendințe.

Comunicatele Micii Înțelegeri și ale Înțelegerii Balcanice sunt, deobiceiu, largi și cuprinzătoare. Având drept obiect pacea și drept metodă colaborarea, cele două uniuni politice nu se sfiesc de a da desbaterilor și hotărîrilor lor o largă publicitate oficială. De rândul acesta, într'o situație internațională schimbată, prin înfăptuirea Anschlussului, conferința de la Sinaia păstrează o rezervă explicabilă, într'un moment când atâtea evenimente hotăritoare sunt în curs.

Ea rămâne însă pe linia ei tradițională atunci când din desbaterile sesiunii actuale, trage concluzia unanimă — consemnată în comunicat — că „trebue să-și continue eforturile spre o colaborare la orice operă de împăciuire și înțelegere".

Incercările de împăciuire și înțelegere sunt numeroase în Europa turburată a zilelor noastre.

La Roma s'a încheiat acordul anglo-italian; tot acolo Franța și Italia caută un modus vivendi trainic, ale cărui pregătiri sunt întrerupte pentru moment de vizita Fürerului german, purtător de cuvânt al păcii germane. Intre Praga și Berlin, divergențele actuale așteaptă inițiativa unui mediator înțelept, iar între Budapesta și capitalele Micii Înțelegeri convorbiri sunt în curs în vederea unei destinderi în bazinul dunărean. Această chestiune concretă este unul dintre obiectele comunicatului dela Sinaia. Examinând relațiile țărilor lor cu Ungaria, membrii Consiliului Permanent al Micii Înțelegeri au ajuns la încheierea că „își mențin unanim dorința de a continua negocierile în curs, având drept scop să contribuie la stabilirea unui regim de încredere și înțelegere în bazinul dunărean". Rațiunea însăși de a fi a Micii Înțelegeri, care este menținerea statutului teritorial al statelor, care o compun, arată limitele, în care se pot desfășura asemenea negocieri. Faptul însuși că guvernul ungar a început convorbiri în acest cadru este îmbucurător pentru prietenii păcii. Manifestarea hotărîrii de neagresiune a Ungariei poate contribui la înfăptuirea unui regim de destindere între toate țările dunărene, după cum admiterea parității de drepturi a Ungariei, de către statele Micii Înțelegeri, poate da satisfacție vecinei noastre, prin ridicarea, în drept, a ipotecii militare a tratatelor. Incheierea unui asemenea acord, chiar sub forma unor acte unilaterale ale Ungariei și statelor Micii Înțelegeri, ar fi o contribuție serioasă la ameliorarea raporturilor lor. Insăși destinderea, care s'ar creia astfel, ar permite examinarea tratamentului minorităților într'o atmosferă de înțelegere reciprocă. Incercarea de a schimba însă fundamentul însuși al problemei minorităților, făcând din ea o problemă bilaterală a Ungariei și statelor Micii Înțelegeri, ar fi de natură să zădărnicească succesul negocierilor. Intr'adevăr, un Stat suveran nu poate accepta un drept de supraveghere al unei alte țări în afacerile sale lăuntrice. Chestia minorităților este o problemă internă a statelor, cari au în sânul lor minorități etnice sau confesionale. Minoritarii sunt cetățeni ai statelor unde-și au domiciliul legal și unde tratatele internaționale ale minorităților și legiuirile interne le garantează deplina egalitate de drepturi, cu ceilalți cetățeni. Recursul la forul internațional din Geneva, conform unei proceduri acceptate de ele, este maximum de concesiune, pe care suveranitatea statelor cu obligații minoritare îl poate face în această problemă. Intr'altfel, bunăvoința guvernelor, care este și a țărilor lor respective, riscă să întâmpine din partea sentimentului național, o rezistență, care să compromită o înțelegere dorită de toată lumea.

Soluția reală a problemei minorităților nu este de a căuta, sub o formă sau alta, un regim deghizat sau public de autonomie, ci de a crea printr'o pașnică conviețuire și prin raporturi de bună vecinătate, atmosfera, în care statele interesate din bazinul dunărean, să-și rezolve problemele lor regionale, într'un spirit de înțelegere reciprocă, atât a nevoilor lor materiale, cât și a cerințelor demnității lor naționale.

Moartea generalului italian Siciliani

Roma, 6 (Rador). — Generalul Siciliani, comandantul corpului de armată din Roma, a încetat din viață în urma unui atac de apoplexie.

Generalul Siciliani era unul din ofițerii cei mai merituoși ai armatei italiene și urma să comande astăzi marea paradă militară dată în onoarea d-lui Hitler.

Groaznică nenorocire într'un tunel

Metz, 6 (Radio-Central). — *Din cauza unui scurt circuit un tren electric care transporta un grup de excursioniști s'a oprit brusc în mijlocul unui tunel din apropiere de Metz. Un vagon a fost cuprins de flăcări, iar două excursioniste au murit asfixiate. Alte șase persoane au fost salvate.*

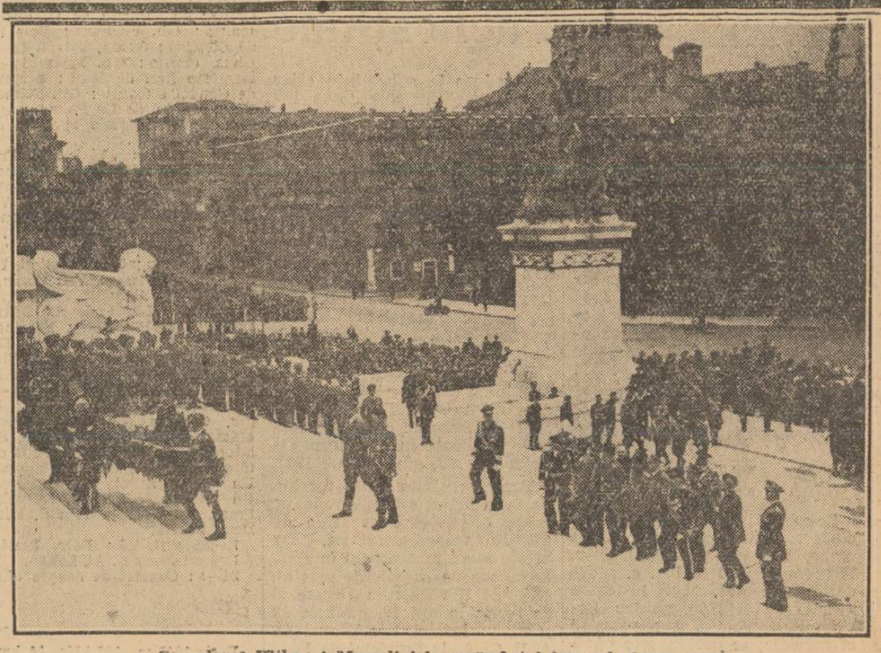

Cancelarul Hitler și Mussolini la mormântul Eroului Necunoscut

CRONICA ȘTIINȚIFICĂ

Frigul cel mai mare obținut până astăzi

de prof. CHR. MUSCELEANU

La un termometru cu mercur, temperatura gheții când se topește este notată cu zero grade, iar temperatura apei care fierbe sub presiune normală (760 milimetri) cu 100 grade. Această notație admisă astăzi de multa lume s'a făcut de către savantul suedez Olaf Celsius (1670—1756).

Notația Celsius este astăzi folosită aproape de toată lumea.

S'a convenit ca temperaturile mai mari decât aceea a topirii gheții să se noteze cu semnul plus, iar cele mai mici, cu semnul minus. Cum materia suferă diferite transformări fizice și chimice când este încălzită sau răcită, cercetătorii s'au străduit să obțină temperaturi cât mai ridicate, iar alții să meargă cât mai mult sub temperatura de zero grade.

Unul din cele mai renumite laboratoare pentru obținerea de temperaturi joase este astăzi la vechea Universitate din Leyda (Universitate fondată în 1575), organizat de către *Kamerlingh Onnes*.

Inainte de *Kamerlingh Onnes*, doi cercetători, cari au lucrat independent unul de altul, *Louis Cailletet* și *Aimé Pictet*, la 22 Decembrie 1872 au comunicat Academiei franceze că au reușit să obțină oxigen în stare lichidă.

In 1883, savanții polonezi *Olszewski* și *Wroblewski* au obținut oxigenul lichid în cantitate ceva mai mare — *câteva picături* — de cât obținuse *Cailletet* și *Pictet*. Pentru obținerea oxigenului lichid a trebuit o temperatură sub —118°,8 C. și o presiune de cel puțin *50 atmosfere*.

Dacă presiunea se micșorează până la presiunea atmosferică, temperatura la care se scoboară lichefierea oxigenului este de *—183° C.* Dacă se face vidul într'un vas în care se găsește oxigen lichid, temperatura se poate scoborî până la *—218°,4 C.* când oxigenul lichid trece în stare solidă.

Acestea erau cercetările, când *Kamerlingh Onnes* a întreprins o adevărată campanie pentru obținerea temperaturilor celor mai joase. El a stabilit scara sau cascada temperaturilor joase. Intreaga problemă a lichefierei gazelor se sprijină pe scoborîrea temperaturei gazului, sub temperatura critică. Temperatura critică este temperatura deasupra căreia gazul nu mai poate să treacă în stare lichidă. Temperatura critică diferă de la gaz la gaz. Spre exemplu, bioxidul de carbon (CO^2) poate fi trecut în stare lichidă dacă temperatura se scoboară sub 32° C; aceasta fiind temperatura critică a lui. Deasupra acestei temperaturi ori care ar fi metoda folosită, bioxidul de carbon rămâne tot în stare gazoasă.

Iată câteva temperaturi critice:

Clorura de metil	141° C
Bioxidul de carbon	32° C
Etilenul	9,5° C
Oxigenul (molecular)	-191° C
Azotul (molecular)	-145° C
Hidrogenul (molecular)	-240°C
Heliul	-268° C

Kamerlingh Onnes a ținut seama de aceste temperaturi critice spre a realiza metoda zisă a ciclurilor. Primul ciclu folosit este acela al *clorurei de metil*, un gaz care trece în stare lichidă dacă este supus la o presiune de 5,6 atmosfere. Dacă clorura de metil lichidă se evaporează sub o presiune de câțiva centimetri de mercur, temperatura lichidului se scoboară la —70° C. In massa lichidă de clorură de metil care se evaporă este un „serpentin prin care circulă gazul etilen (C_2H_4). La temperatura de —70° C. etilenul trece la rândul lui în stare lichidă dând astfel al doilea ciclu, numit *ciclul etilenei*.

Temperatura etilenei lichide se scoboară *la —150° C. prin evaporare* într'un vas în care deasemeni presiunea este scăzută. In etilena lichidă se introduce deasemenea un tub în serpentin prin care trece gazul oxigen care trece în stare lichidă la temperatura de — 150° și sub o presiune de câteva atmosfere (între 8-10). Acesta este al treilea ciclu sau *ciclul oxigenului*.

In oxigenul lichid, care prin evaporare sub presiune scăzută produce o temperatură de —200°, se trece printr'un serpentin aerul curat, adică aerul din care s'a înlăturat bioxidul de carbon. Aerul la temperatura de —200° C. și sub o presiune de 15 atmosfere trece în stare lichidă, formând astfel al patrulea ciclu sau *ciclul aerului lichid*. Acest ciclu poate fi înlocuit cu ciclul *oxidului nitric*, *ciclul metanului* sau *ciclul azotului*.

S'a ajuns astfel ca sub presiune normală să se obțină aer lichid a cărui temperatură este de *—194° C.*

Pe o altă cale *prof. Linde* în 1895 și *G. Claude* ceva mai târziu au folosit pentru producerea răcirii trèptate destinderea unui gaz care se găsea comprimat sub o presiune foarte ridicată. S'a calculat că un gaz, care se destinde brusc dela o presiune de 10 atmosfere la presiunea obișnuită, temperatura lui se scoboară de la + *20° C. la — 121°,3*. In modul acesta gazul răcit prin detentă este trimis să răcească alte cantități din acelaș gaz care urmează să fie supus destinderei, așa că această a doua destindere se face la o temperatură cu mult mai scăzută. S'a ajuns astfel, folosind gazul a cărui răcire se făcuse printr'o destindere anterioară, să se obțină după mai multe *destinderi temperaturi la care gazul trece în stare lichidă*.

Linde în Germania și *G. Claude* în Franța au ajuns, prin această metodă, să obțină cu ușurință *cantități mari de aer lichid*.

Fizicianul englez *Dewar* a căutat, folosind această metodă, să treacă în stare lichidă și cele două gaze care nu voiau, cu toate încercările, să treacă în stare lichidă. Primele încercări făcute cu hidrogenul l-au descurajat pentrucă *hidrogenul comprimat și destins la temperatura obișnuită în loc să se răcească ca celelalte gaze se încălzea*. După multe încercări a reușit să folosească metoda și pentru hidrogen, cu singura condițiune ca prima destindere să înceapă de la —40° C. și nu de la temperatura obișnuită.

După câțiva ani de cercetări, comprimând hidrogenul la 200 atmosfere și răcindu-l la —194° C. în aer lichid, *l-a obținut în stare lichidă*.

In 1907 *Dewar* a construit un dispozitiv cu care a produs 200 litri *hidrogen lichid*. Dispozitivul folosit astăzi de *prof. Keesom* la Leyda dă 20 litri hidrogen lichid pe oră. Cu hidrogenul lichid s'a obținut scoborîrea temperaturii între —252°,76 C. și —259°,14 C.

Mai rămâneau *heliul* sau *„gazul rebel"* care nu voia să se supună cu nici un preț. *Kamerlingh Onnes* a început atacul contra lui *în 1906* și l-a învins abia în 1908, când l-a obținut în stare lichidă. Heliul poate fi trecut în stare lichidă având temperatura critică de —267°,84 C., temperatura critică cea mai scăzută. *Kamerlingh Onnes* l-a trecut în stare lichidă comprimându-l la 100 atmosfere și la temperatura de

(Continuare in pagina 2-a)